

Kilder til output-legitimitet: Et overset perspektiv?

Diskussioner om legitimitet i den Europæiske Union bygger ofte på det teoretiske skel mellem output-legitimitet og andre former for legitimitet. Dette skyldes ikke mindst, at netop Unionens evne til at levere reelle løsninger på reelle problemer er en væsentlig – hvis ikke den væsentligste – kilde til, at Unionen som helhed kan vurderes som legitim. Diskussionen om betydningen af output-legitimitet har dog ikke ført til, at dette begreb er blevet nøjere udforsket end sine operationaliseret og drevet til empiriske undersøgelser. Ét forslag til en sådan operationalisering er at tage et eksplicit tværdisciplinært udgangspunkt og søge at kombinere juridiske metoder med politologisk teoridannelse gennem begrebet ”regulatorisk kvalitet”.

MORTEN JARLBÆK PEDERSEN

Ph.D.-studerende,
Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet,
Email: mjp@ifs.ku.dk

Indledning

”Legitimitet” og ”den Europæiske Union” er to begreber, der ofte følges ad – og gerne i ophedede diskussioner både i den akademiske verden (se f.eks. opsummeringerne i Jones, Menon, & Weatherill, 2012) og udenfor (en simpel Google-søgning afslører hurtigt bredden af debatten, se f.eks. Arrouas, 2013; Kjær, 2013; Rodgers, 2012; Schmidt, 2015; Youngs, 2013). Disse interessante og intrigante diskussioner har ført til en bedre forståelse for, hvad legitimitet er for en størrelse. Det er en ubetinget positiv bivirkning af debatterne om Unionens natur, men desværre har forskningen i sin videre færd overset én af de centrale begreber i denne ellers frugtbare teoretiske muldjord. I denne artikel stilles derfor spørgsmålet: hvordan forstår vi output-legitimitet – og hvordan kan vi undersøge den?

I det følgende vil jeg først diskutere ophavet til begrebet. Dette vil jeg gøre for at fastslå, at det er et relevant på tværs af opfattelser af, hvad EU er for et dyr og dermed også på tværs af demokratiske standarder. Ydermere gøres det for at illustrere, at denne relevans endnu ikke har ført til en systematisk og empirisk-orienteret forståelse for begrebet.

Dernæst følger et forsøg på i al fald delvist at operationalisere output-legitimitet som begreb. Udfordringen her består i, at legitimitet i sidste ende er et spørgsmål om opfattelse – ”Legitimitätsglaube” (Weber, 1921/1972) – og således hviler på subjektiv hvis ikke normativ vurdering. Det kan derfor være

svært at skabe en troværdig brug af begrebet, hvis målet ikke blot er diskussion af en teoretisk ramme, og hvis anvendelsen af denne ramme ikke skal hensynke i rendyrket normativitet. Dette uomgængelige kår i legitimitetsdiskussioner erkendes til fulde her. Det må derfor allerede på dette tidlige stadie slås fast, at ambitionen eller påstanden i det følgende ikke er, at legitimitetsdiskussionen i sin helhed kan gøres værdifuld. Påstanden er snarere, at output-legitimitet – Unionens effektive og efficiente opgaveløsning som kilde til, at den vurderes som en ”gyldig orden for social handle” (Weber, 1921/1972, s. 16–17) – hviler på effektiv målopnåelse, og at det er muligt at diskutere og vurdere vilkårene for effektiv målopnåelse uden at foretage en normativ vurdering af disse mål (for et eksempel på en lignende tankegang, se Pedersen, 2015c). Legitimitet og dermed også output-legitimitet er et begreb med uanede facetter, hvorfor den foreslåede tilgang naturligvis langt fra er fyldestgørende for begrebets fuldstændige vidde; målet her er imidlertid at vise, at en operationalisering af output-legitimitet fordrer overvejelser, som ikke findes i litteraturen i dag, og at eksemplificere slige overvejelser.

Output-legitimitet som begreb: status quo

Begrebet output-legitimitet fylder meget i legitimitetsdiskussionerne i EU, men begrebet behandles ofte overfladisk, idet man vælger én af tre strategier i disputationerne: *For det første* findes de – overvejende teoretiske – bidrag om legitimitet i almindelighed, og hvad angår EU i særdeleshed. *For det andet* er der bidrag, der eksplicit og målrettet behandler output-legitimitet.

For det tredje findes blotte konstateringer og påpegninger af potentielle kilder til output-legitimitet. Disse tre grupper – de generelle diskussioner, output-legitimitet som sådan og slutteligt kilderne til denne gennemgås kort i det følgende.

Den første gruppes bidrag udgør den grundlæggende referenceramme for mange legitimitetsdiskussioner. EU søges her sammenlignet med mere etablerede og velkendte teoretiske størrelser (*in casu* ofte nationale demokratier), hvilket ses tydeligst i diskussionen om det ”demokratiske underskud” i den Europæiske Union (se f.eks. Decker, 2002 eller Føllesdal & Hix, 2006). De indeholder relevante overvejelser, men de synes at overse eller bevidst at undlade at lægge vægt på effektiv og efficient målopnåelse som kilde til legitimitet både i EU og i almindelighed.

I forlængelse heraf – men byggende på et noget anderledes syn på, hvad Unionen reelt er for en politisk entitet – har man i den anden gruppe artikulert det teoretiske skel mellem input- og output-legitimitet (og sidenhen også throughput-legitimitet, se Schmidt, 2013). Bidragene er mangfoldige. Man finder eksempelvis teoretiske overvejelser om skellet mellem de to typer af legitimitet (Beetham & Lord, 1998; Scharpf, 2009), og bidrag med det udgangspunkt, at den Europæiske Union er af en sådan beskaffenhed, at output ikke blot betyder meget – men at det betyder det meste, måske endda det hele. Denne tilgang til legitimitetsdiskussionen findes bl.a. visse steder i reguleringslitteraturen, ikke mindst foranlediget af Majones klassiske værker om ”den regulerende stat” (se f.eks. Majone, 1994, 1996, 1998, 1999), men også i centrale bidrag andetsteds (Bang, Jensen & Nedergaard, 2015).

Den fælles påstand er, at output-legitimitet har stor betydning i vurderingen af netop EU, og bidragene her har skabt selve den teoretiske ramme, som danner grundlag for snart sagt enhver efterfølgende diskussion om legitimitet i EU. Denne fælles påstand mødes dog ikke af en tilsvarende systematisk operationalisering af begrebet. Diskussionen om legitimitet forbliver således distanceret eller alene teoretisk.

Den tredje og sidste gruppe er de forfattere, der arbejder med undersøgelser af de konkrete veje til effektiv og efficient opgaveløsning i EU. Her finder vi to typer af bidrag: den politologiske litteratur om metaregulering og den juridisk-tekniske metodelitteratur.

Den ene type er således de, der alene konstaterer, at denne eller hin faktor øjensynligt tillægges vægt, når det kommer til output-legitimitet. Igen ses her en alene teoretisk stillingtagen til output-legitimiteten og dens kilder. Denne distancering kan have grund i, at den politologiske litteratur af natur er meget optaget af proces. Dermed fokuseres ikke så meget på effekt, som ellers med nødvendighed må være det logiske omdrejningspunkt i enhver undersøgelse af (kilder til) output-legitimitet. I sine værker om regulering og metaregulering falder Radaelli og dennes skiftende samarbejdspartnere (se f.eks. Radaelli, 2004; Radaelli & de Francesco, 2007, 2010; Radaelli & Meuwese, 2009) ofte i denne fælde og det endda

ganske bevidst. Man nægter – ofte med tungtvejende teoretisk argumentation – eksempelvis at vurdere om et metareguleringsværktøj såsom konsekvensvurderinger har den ønskede effekt i output-termer: Spørgsmålet, om hvorvidt reguleringen faktisk bliver mere effektiv og effektiv, hvis man anvender disse metareguleringsmetoder, stilles med andre ord ikke. Dermed står man tilbage med den blotte konstatering af, at de måske har en betydning og hele diskussionen forbliver teoretisk.

Den anden type i denne gruppe forsøger at vise, hvordan output-legitimitet om ikke andet så i al fald delvist kan operationaliseres. Denne gruppe er imidlertid ikke præget af politologer, men af jurister. Dermed opstår et u hensigtsmæssigt skel: Det teoretiske grundlag samt en god del empirisk indsigt og metodik fra politologien får ikke mulighed for at komme til orde, idet man i den juridiske diskussion ikke ser disse bidrag. Og omvendt afskærer politologerne sig fra en konkret operationalisering af hvad, der er forudsætninger for effektiv og effektiv virkning af et givent politisk eller juridisk tiltag.

Mangler til trods løser de tre skitserede tilgange til emnet en vigtig opgave: De opstiller en teoretisk begrundelse og grundlag for en diskussion af output-legitimitet. Men at drage den logiske konsekvens heraf og at undersøge, hvilken rolle forskellige påståede kilder til output-legitimitet reelt spiller, synes at have unddraget sig opmærksomhed både konceptuelt og i den empiriske forskning. Dette kan skyldes, at en slig øvelse fordrer en grundlæggende tværdisciplinær tilgang og bestemt ikke er nogen nem øvelse. Ikke desto mindre forekommer denne manglende opmærksomhed både unaturlig og besynderlig givet den vægt – både teoretisk og politisk – som den Europæiske Unions evne til at løse konkrete problemer tillægges.

Output-legitimitet som begreb: et praktisk forslag til en vej fremad

Det er på denne baggrund, de følgende tanker skal læses. Målet her er som sagt ikke at etablere en fuldkommen og fyldestgørende analytisk ramme for enhver undersøgelse af output-legitimitet. Snarere er det ambitionen at opridsede et par tanker, der peger i en relevant og brugbar retning, således at aspekter af begrebet kan underkastes mere systematisk undersøgelse og diskussion end hidtil.

Inden vi kan begynde vor færd ud af denne sti, bør det dog slås fast, at der naturligvis er store forskelle i den vægt, som output-legitimiteten kan og bør tildeles i en samlet vurdering af et politisk eller juridisk tiltag og i denne vurderings bidrag til helhedsopfattelsen af EU. F.eks. må det forventes, at output-legitimiteten, når det kommer til borgernes fysiske sikkerhed (Pedersen, 2015b) og reguleringen af erhvervslivet (Majone, 1998) tillægges og bør tillægges endog meget stor vægt, mens det på andre områder muligvis betyder mindre. Der kan dog næppe herske tvivl om, at output-legitimitet er relevant i enhver undersøgelse af legitimitet – hvad end vort fokus er på et specifikt politisk eller juridisk tiltag, en politisk-juridisk metode som f.eks. brugen af delegation (Pedersen, Ravn, & Christensen, 2016), en institution som helhed eller noget helt fjerde.

Output-legitimitet fordrer effektiv og efficient virkning – dvs., at vedtagne regler eller politiske tiltag for det første får den tilsigtede virkning, og at de får denne virkning uden unødige transaktionsomkostninger. I en europæisk sammenhæng er dette tæt koblet til transpositionen og implementeringen af europæiske regler til nationale *ditto*. Og det følger logisk af ovenstående, at set fra et europæisk perspektiv er ensartet implementering en væsentlig forudsætning for effektiv virkning (Kaeding, 2007, 2008). Heraf kan udledes, at faktorer, der øger sandsynligheden for effektiv og efficient virkning – inkluderende ensartet transposition og implementering af europæiske regler – må anses som væsentlige bidragsydere til at sikre Unionens output-legitimitet. De er naturligvis ikke determinerende, men må tillægges betydelig vægt. Ikke mindst, da der ofte er tale om faktorer, som man faktisk kan søge at påvirke fra centralt hold. Et samlende begreb for denne tankegang er ordet ”regulatorisk kvalitet” – altså at jo højere den regulatoriske kvalitet er, des større er sandsynligheden for en smidig transposition og implementering, mål opnåelse og ensartet virkning på tværs af EU’s medlemslande (Pedersen, 2015a) og dermed – i sidste ende – en større sandsynlighed for styrket output-legitimitet.

Regulatorisk kvalitet er som begreb bredt anvendt, og det anvendes både politisk (OECD, 2010a, 2010b) og akademisk (særligt Radaelli har bidraget til dette, se f.eks. Radaelli, 2004 eller Radaelli & de Francesco, 2007, 2010). Forståelsen af regulatorisk kvalitet som kilde til output-legitimitet er dog sjældent set, om end denne logik ofte kan læses ind i litteraturen og de politiske bidrag som baggrund for overhovedet at beskæftige sig med emnet.

Imidlertid er den faktiske forståelse af begrebet meget vag. Det skyldes bl.a. den disciplinære kløft mellem især juraen og politologien, som blev beskrevet tidligere. Inden for politologien er man kommet til den konklusion, at ”kvalitet” pr. definition er kontekstafhængigt (dette kan formuleres på mange måder, se bl.a. Parker & Kirkpatrick, 2012; Radaelli, 2004; Radaelli & de Francesco, 2007 og Stern, 1997), og som nævnt tidligere afhænger enhver legitimitetsvurdering til syvende og sidst af subjektive vurderinger. Dette stiller os i en uheldig situation, hvis vi ønsker at forstå hvad, der fører til output-legitimitet, og på den baggrund opstille en metode til at afdække visse kilder hertil: både kilden – den regulatoriske kvalitet – og det centrale teoretiske objekt – output-legitimiteten – er kontingente og umulige at sige noget entydigt om endsige operationalisere.

I den juridiske litteratur er man anderledes optimistisk. Her er man ikke bleg for at opstille (tekniske) kriterier, som enhver ”god” lovgivning skal leve op til, hvis den skal kunne løfte sit erklærede formål. Dette gælder særligt, når den juridiske tilgang bygger på en klassisk juridisk-dogmatisk metode (Wegener, 2000) og antager et – om ikke andet så teoretisk – skel mellem regulatorisk kvalitet på den ene side og politisk kvalitet på den anden (Fliedner, 2001). Som også blev påpeget ovenfor, så gælder i den Europæiske Union endvidere det, at ”kvalitet” også må forstås som muligheden for, at et givent regulativ – hvad end der er tale om en forordning, et direktiv, en

dom eller noget fjerde – kan forstås og implementeres ensartet (Kaeding, 2008). Juridiske undersøgelser af kvalitet fokuserer f.eks. på den juridisk-logiske kohærens – modsiger reglerne i A reglerne i B? – og visse sproglig-logiske kvaliteter ved regelsættet (se f.eks. Hall, Howells & Watson, 2012; Lodder, 2014 eller Weatherill, 2012, der alle undersøger forbrugerrettighedsdirektivet, direktiv 2011/83). Disse ting – at reglerne ikke modsiger sig selv eller andre regler, og at reglerne er tilgængelige og til at forstå – er centrale faktorer, hvis reglerne skal kunne anvendes som tiltænkt. Således kort om den juridiske tankegang.

Dette udgangspunkt er oplagt og naturligt at kombinere med det teoretiske apparat, som opstilles i politologien: Hvis disse faktorer positivt påvirker et givent regelsæts evne til at få den ønskede virkning, påvirker de pr. definition den effektive og efficiente brug af regelsættet og dermed output-legitimiteten i positiv retning. Denne kobling fordrer et eksplicit tværdisciplinært udgangspunkt, og den juridiske metode kan ikke stå alene. Den politologiske pointe om kontekstafhængighed og implementeringsstudier i almindelighed vil givetvis indføre en relevant anke: Selvom et regelsæt til fulde lever op til de juridisk-tekniske kriterier, bør man erindre sig, at dette regelsæt skal virke i en bestemt kontekst. I en europæisk sammenhæng endda i flere forskellige. Det stiller ikke blot meget høje krav til den ”smalle” juridisk-tekniske kvalitet, men fordrer endvidere, at vi indfører et krav om, at regelsættet skal være konformt med det ikke-juridiske landskab, herunder f.eks. økonomiske og administrative realiteter. Regelsættet skal – kort og godt – være praktisk anvendeligt i de kontekster, hvor det skal virke.

Disse overfladiske overvejelser kan naturligvis ikke gøre det ud for en endelig operationalisering af regulatorisk kvalitet som kilde til output-legitimitet. Det tillader pladsen her i øvrigt heller ikke (se i stedet Pedersen, 2015a). Retningen kan dog slås fast: Ved at kombinere juridisk metode og indsigt med et konceptuelt apparat fra politologien, kan output-legitimitet pludselig tillades en plads som et empirisk relevant begreb og ikke blot som et begreb, hvoraf vi diskuterer den teoretiske vægt. Og mere relevant: Ved at have fastslået denne retning åbnes også for diskussioner af hvad, der påvirker regulatorisk kvalitet og dermed i sidste ende output-legitimitet. Og her nærmer vi os sagens kerne, idet en sådan diskussion med nødvendighed må føre til formodninger, der kan gøres til genstand for empirisk undersøgelse. Eksempelvis kan man spørge, hvordan den måde, hvorpå man i EU har struktureret inddragelsen af eksterne parter, faktisk bidrager til at øge den regulatoriske kvalitet? Inddragelse af eksterne aktører på forskellige måder i EU er ikke blot voldsomt udbredt (Broscheid & Coen, 2007; Coen, 1997; Eising, 2004; Greenwood, 2007a; Knodt, Greenwood & Quittkat, 2011), men tillige voldsomt omdiskuteret (se f.eks. de mangfoldige tanker om inddragelse og demokrati, som gøres hos Coultrap, 1999; Falbo, 2006; Kohler-Koch & Rittberger, 2007; Saurugger, 2007 og Trenz, 2009). Disse undersøgelser analyserer dog ikke inddragelsens betydning for den effektive og efficiente opgaveløsning. I stedet er omdrejningspunktet inddragelse – bredt forstået – som en kilde til repræsentation og dermed input-legitimitet. Dette er

bestemt ikke et irrelevant eller uinteressant spørgsmål at stille, men det er som vist tidligere kun det halve spørgsmål, hvis emnet er legitimitet i den Europæiske Union. Spørgsmål om inddragelsens betydningen for den regulatoriske kvalitet og i sidste ende for output-legitimiteten er sjældent besvaret – end-sige forsøgt besvaret (Pedersen, 2015b).

Hvis vi går af den her foreslåede vej, undersøger vi dermed output-legitimiteten som sådan? Nej, åbenlyst ikke. Men vi undersøger en potentiel kilde til output-legitimitet. Er der tale om en kilde, der deterministisk og i forholdet 1:1 påvirker output-legitimiteten? Nej, åbenlyst heller ikke. Listen over faktorer, der kan modvirke effektiv og efficient virkning i løbet af enhver implementering er alenlang (Pressman & Wildavsky, 1973) selv i tilfælde af en meget høj regulatorisk kvalitet. "Mit schlechten Gesetzen und guten Beamten läßt sich immer noch regieren. Bei schlechten Beamten helfen die besten Gesetze nichts," skal den tyske statsmand Otto von Bismarck have sagt. Høj regulatorisk kvalitet er dog en faktor, der positivt påvirker et regelsæts mulighed for effektiv og efficient virkning. I et konkret tilfælde har den regulatoriske kvalitet således ikke nødvendigvis betydning for output-legitimiteten, idet mange andre ting kan have større vægt; men den regulatoriske kvalitet har nødvendigvis relevans for output-legitimiteten. Og dermed bliver det også relevant at spørge til, hvordan den regulatoriske kvalitet reelt sikres, jf. eksemplet med inddragelse som kilde hertil. Ad lange omveje er vi således nu nået frem til det, som man måske intuitivt har vidst i politisk-administrative kredse i årtier; man har i al fald gennem en lang række metaregulering-værktøjer – inddragelse, konsekvensvurderinger m.m. – søgt at opnå nøjagtigt regulatorisk kvalitet (og andre ting), som det er forstået her, dog uden at begrebet nogensinde er blevet eksplis-it formuleret eller teoretisk begrundet.

Konklusion

Jeg har i denne artikel stillet spørgsmålet om, hvad output-legitimitet er for en størrelse, og hvordan vi kan forstå dette omtumlede begreb. Det har jeg gjort ved at vise, hvordan diskussionen om legitimitet i den Europæiske Union enten har fokuseret på input-siden i legitimitetsligningen, eller ved at alene behandle output-legitimitet som et teoretisk begreb, der ikke kan gøres til genstand for empirisk undersøgelse. I forlængelse heraf har jeg søgt at tage min egen medicin og foreslået en vej fremad: Ved at kombinere juridisk metode og indsigt med et politologisk teoretisk og metodologisk apparat, kan vi konstruere og operationalisere begrebet "regulatorisk kvalitet", der kan anses som en faktor, der påvirker output-legitimiteten i positiv retning. Spørgsmålet om, hvordan man laver en "god" lov har været omdrejningspunktet for diskussion siden de tidligste tider (Platon, 2014), og det har vist sig at være et emne af betydelig kompleksitet. Det gælder ikke mindst i vore moderne tider med den Europæiske Union, der ikke ligefrem er kendt for at lede til simple spørgsmål endside ligefremme svar. Vejen frem, der er foreslået i denne artikel – at bruge regulatorisk kvalitet som en genvej til at studere kilder til output-legitimitet – er således alene én af mange, og ruten er endnu at blive kortlagt.

Litteratur

- Arrouas, M. (2013). Nationale parlamenter skal sikre EU's demokratiske legitimitet. *Altinget.dk*
<http://www.altinget.dk/artikel/nationale-parlamenter-skal-sikre-eus-demokratiske-legitimitet> (hentet den 26. januar 2016)
- Bang, H., Jensen, M.D. & Nedergaard, P. (2015). «We the People» versus «We the Heads of States»: the debate on the democratic deficit of the European Union. *Policy Studies*, 36(2), 196–216.
- Beetham, D. & Lord, C. (1998). *Legitimacy and the European Union*. New York: Routledge.
- Broscheid, A. & Coen, D. (2007). Lobbying activity and fora creation in the EU: empirically exploring the nature of the policy good. *Journal of European Public Policy*, 14(3), 346–365.
- Coen, D. (1997). The European Business Lobby. *Business Strategy Review*, 8(4), 17–25.
- Coultrap, J. (1999). From Parliamentarism to Pluralism. Models of Democracy and the European Union's «Democratic Deficit». *Journal of Theoretical Politics*, 11(1), 107–135.
- Decker, F. (2002). Governance beyond the nation-state. Reflections on the democratic deficit of the European Union. *Journal of European Public Policy*, 9(2), 256–272.
- Eising, R. (2004). Multilevel Governance and Business Interests in the European Union. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 17(2), 211–245.
- Falbo, M. (2006). Reinventing inclusion: from a politics of presence to inessential coalitions. *Contemporary Politics*, 12(3), 247–260.
- Fliedner, O. (2001). *Gute Gesetzgebung. Welche Möglichkeiten gibt es, bessere Gesetze zu machen?* Friedrich-Ebert-Stiftung. <http://library.fes.de/pdf-files/stabsabteilung/01147.pdf> (hentet den 19. december 2014).
- Føllesdal, A. & Hix, S. (2006). Why There is a Democratic Deficit in the EU: A Response to Majone and Moravcsik. *Journal of Common Market Studies*, 44(3), 533–562.
- Greenwood, J. (2007). *Interest Representation in the European Union* (2. udg.). Basingstoke: Palgrave-Macmillan.
- Hall, E., Howells, G. & Watson, J. (2012). The Consumer Rights Directive – An Assessment of its Contribution to the Development of European Consumer Contract Law. *European Review of Contract Law*, 8(2), 139–166.
- Jones, E., Menon, A. & Weatherill, S. (2012) (red.). *The Oxford Handbook of the European Union*. Oxford: Oxford University Press.
- Kaeding, M. (2007). *Better regulation in the European Union: lost in translation or full steam ahead? : the transposition of EU transport directives across member states*. Leiden: Leiden University Press.
- Kaeding, M. (2008). In search of better quality of EU regulations for prompt transposition: The Brussels perspective. *European Law Journal*, 14(5), 583–603.
- Kjær, N. (2013). EU's manglende demokratiske legitimitet. *Politiken*. <http://politiken.dk/debat/laeserbrev/ECE2001384/eus-manglende-demokratiske-legitimitet> (hentet den 26. januar 2016).
- Knodt, M., Greenwood, J. & Quittkat, C. (2011). Territorial and Functional Interest Representation in EU Governance. *Journal of European Integration*, 33(4), 349–367.
- Kohler-Koch, B. & Rittberger, B. (2007). *Debating the Democratic Legitimacy of the European Union*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Lodder, A.R. (2014). Information Requirements Overload? Assessing Disclosure Duties Under the E-Commerce Directive, Services Directive and Consumer Directive. I A. Savin & J. Trzaskowski (red.). *Research Handbook on EU Internet Law* (s. 358–382). Cheltenham: Edward Elgar.
- Majone, G. (1994). The rise of the regulatory state in Europe. *West European Politics*, 17(3), 77–101.
- Majone, G. (1996). *Regulating Europe*. New York: Routledge.
- Majone, G. (1998). Europe's «Democratic Deficit»: The Question of Standards. *European Law Journal*, 4(1), 5–28.
- Majone, G. (1999). The regulatory state and its legitimacy problems. *West European Politics*, 22(1), 1–24.
- OECD. (2010a). Better Regulation in Europe - The EU 15 Project. <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/45115076.pdf> (hentet den 31. marts 2015)

- OECD. (2010b). Better Regulation in Europe - The EU 15 project. <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/betterregulationineurope-theeu-15project.htm> (hentet den 31. marts 2015).
- Parker, D. & Kirkpatrick, C. (2012). Measuring Regulatory Performance. The Economic Impact of Regulatory Policy: A Literatur Review of Quantitative Evidence. *OECD Expert Paper*, 3.
- Pedersen, M.J. (2015a). «Give me my money back». Why the Consumer Rights Directive Can Hardly Do What It Is Supposed To Do. I.T. Vranešević (red.). 2015 *M-Sphere Book of Papers* (s. 147–158). Zagreb: Accent.
- Pedersen, M.J. (2015b). The Intimate Relationship Between Security, Effectiveness and Legitimacy – A New Look at the Schengen Compensatory Measures. *European Security*, 24(4), 541–559.
- Pedersen, M.J. (2016). Neglecting Results? A Critical View of the Literature on Organised Interest in the European Union. *Journal of Public Affairs*, 16(3), 270–278.
- Pedersen, M.J., Ravn, J., & Christensen, G. L. (2016). Delegation af lovgivningsmagt i Danmark: risiko for ringere regulering? *Tidsskriftet Politik*, 19(1), 94–111.
- Platon (2014). *Platon V - Lovene I-XII, Epinomis*. København: Gyldendal.
- Pressman, J.L. & Wildavsky, A.B. (1973). *Implementation: How Great Expectations in Washington are Dashed in Oakland: Or, why It's Amazing that Federal Programs Work at All*. Berkeley: University of California Press.
- Radaelli, C.M. (2004). Getting to Grips with Quality in the Diffusion of Regulatory Impact Assessment in Europe. *Public Money and Management*, 24(5), 271–276.
- Radaelli, C.M. & de Francesco, F. (2007). *Regulatory Quality in Europe: Concepts, Measures and Policy Processes*. Manchester: Manchester University Press.
- Radaelli, C.M. & de Francesco, F. (2010). Regulatory Quality Indicators. Investment Climate Advisory Services of the World Bank Group. <https://www.wbginvestmentclimate.org/uploads/OverviewRegulatoryQualityIndicators.pdf> (hentet den 20. november 2014).
- Radaelli, C.M. & Meuwese, A. C. M. (2009). Better Regulation in Europe: Between Public Management and Regulatory Reform. *Public Administration*, 87(3), 639–654.
- Rodgers, M. (2012). EU's borgere vil have mere indflydelse. Information. <http://www.information.dk/311733> (hentet den 26. januar 2016).
- Saurugger, S. (2007). Democratic «Misfit»? Conceptions of Civil Society Participation in France and the European Union. *Political Studies*, 55, 384–404.
- Scharpf, F. (2009). Legitimacy in the Multilevel European Polity. *European Political Science Review*, 1(2), 173–204.
- Schmidt, V.A. (2013). Democracy and Legitimacy in the European Union Revisited: Input, Output and «Throughput». *Political Studies*, 61(1), 2–22.
- Schmidt, V.A. (2015). *The Eurozone's Crisis of Democratic Legitimacy. Can the EU Rebuild Public Trust and Support for European Economic Integration?* Discussion Paper No. 015. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Stern, J. (1997). What Makes an Independent Regulator Independent? *Business Strategy Review*, 8(2), 67–74.
- Trenz, H.-J. (2009). European civil society: Between participation, representation and discourse. *Policy and Society*, 28, 35–46.
- Weatherill, S. (2012). The Consumer Rights Directive: How and why a quest for “coherence” has (largely) failed. *Common Market Law Review*, 49(4), 1279–1317.
- Weber, M. (1921/1972). *Wirtschaft und Gesellschaft: Grundriss der verstehenden Soziologie* (5. udg.). Tübingen: Mohr Siebeck.
- Wegener, M. (2000). *Juridisk metode* (3. udg.). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Youngs, R. (2013). The EU Beyond the Crisis: The Unavoidable Challenge of Legitimacy. Carnegie Europe. <http://carnegieeurope.eu/publications/?fa=53242> (hentet den 26. januar 2016).